

Зміст

Вступ

Розділ 1. Теоретичні аспекти формування витрат підприємства

1.1 Економічна сутність і зміст витрат на виробництво продукції

1.2 Групування витрат за статтями калькуляції

1.3 Політика управління витратами

1.4 Розрахунок витрат за техніко-економічними факторами (умовами)

Розділ 2. Формування витрат на виробництво та їх вплив на фінансово-господарську діяльність ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи”

2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика та оцінка фінансового стану підприємства

2.2 Аналіз динаміки виконання плану за показниками собівартості послуг

2.3 Аналіз собівартості за калькуляційними статтями витрат

Розділ 3. Шляхи вдосконалення формування витрат на підприємстві

3.1 Виявлення внутрішніх резервів економії матеріальних і паливно-енергетичних ресурсів

3.2 Вдосконалення формування витрат виробництва в ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи”

Висновки

Список використаної літератури

Вступ

Перехід виробництва на ініціативний шлях розвитку передбачає прискорення темпів економічного росту, посилення режиму економії і ресурсозбереження.

Важливе значення відіграє науково-обґрунтований облік витрат виробництва, що формує інформацію про використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, собівартості виробництва і реалізації, а в кінцевому результаті показники ефективності роботи підприємства і об'єднань.

Управління витратами на виробництво і калькулювання собівартості продукції та робіт має найбільшу специфіку в зв'язку з особливостями технології виробництва на підприємствах різних галузей і підгалузей промисловості.

Поряд з необхідністю вивчення загальних завдань організації і методології обліку і калькулювання собівартості в промисловості виникає суттєва необхідність засвоєння тих особливостей формування затрат, розподілу комплексних витрат, прийомів і способів калькулювання собівартості робіт, які визначаються галузевими факторами.

Мета управління витратами і калькулювання собівартості продукції, робіт полягає в своєчасному, повному і достовірному визначенні фактичних витрат, пов'язаних з виробництвом і збутом продукції, виконання робіт, визначенні фактичної собівартості окремих видів і всієї продукції, робіт, контролі за використанням ресурсів і грошових коштів. Виявлення можливих відхилень від встановлених норм, причин, винуватців цих відхилень повинно задовольнити потреби оперативного управління виробництвом.

Як показує практика багато теоретичних і практичних проблем залишаються невирішеними.

Все вище вказане підтверджує актуальність вибраної теми даної курсової роботи, метою якої є вивчення організації та методології

формування витрат на виробництво в сучасних ринкових умовах. Методологічною основою вивчення є постанови законодавчої і виконавчої влади України з питань виходу промисловості з економічної кризи та підвищення рівня виробництва.

Вихідними даними для дослідження були взяті дані підприємства, плани, дані обліку, звітні показники та установчі документи.

Метою написання роботи є дослідження особливостей формування витрат підприємства та виявлення їх впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства. Об'єктом дослідження обрано ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи”.

Для досягнення поставленої мети поставлені наступні задачі:

дати загальну характеристику теоретичних основ формування витрат підприємства;

дати оцінку фінансового стану підприємства – ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи”;

відобразити особливості формування витрат на досліджуємому підприємстві, навести основні статті витрат, визначити їх вплив на фінансово-господарську діяльність ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи”;

на основі аналізу нормативних документів висвітлити проблеми формування витрат, розробити та запропонувати шляхи вдосконалення калькулювання собівартості продукції, робіт, послуг.

При виконанні дослідження були використані різноманітні методи економічного аналізу: графічний, статистичного спостереження, середніх та відносних величин, вибіркового, обробки рядів динаміки, простих та комбінаційних групувань, взаємозв'язків та інші.

Розділ 1. Теоретичні аспекти формування витрат підприємства

1.1 Економічна сутність і зміст витрат на виробництво продукції

Собівартість промислової продукції (робіт, послуг) - це виражені в грошовій формі поточні витрати підприємства на її виробництво і збут. Витрати на виробництво утворюють виробничу собівартість, а витрати на виробництво і збут - повну собівартість продукції, робіт та послуг [2; ст.9].

Витрати на виробництво валової продукції (чи собівартість валової продукції) характеризують витрати поточного періоду (року, кварталу, місяця) на виробництво промислової продукції (робіт, послуг).

Важливим є своєчасне, повне і достовірне визначення фактичних витрат, пов'язаних з виробництвом і збутом продукції, обчислення фактичної собівартості окремих видів та всієї продукції, а також контроль за використанням матеріальних, трудових та грошових ресурсів.

Дані про витрати використовуються для оцінки та аналізу виконання планових показників, визначення результатів діяльності структурних підрозділів та підприємств в цілому, фактичної ефективності організаційно-технічних заходів, спрямованих на розвиток та удосконалення виробництва, для планово-економічних та аналітичних розрахунків.

У зв'язку з цим повинно бути забезпечене повне зіставлення планових та звітних даних щодо складу і класифікації витрат, об'єктів і одиниць калькулювання, методів розподілу витрат за планованими (звітними) періодами. Витрати на виробництво класифікуються за такими ознаками (див.табл. 1.1) [2; с.112].

Таблиця 1.1

Класифікація витрат на виробництво

№ зп	Ознаки	Витрати
1	За місцем виникнення витрат	Витрати виробництва, цеху, дільниці, служби

2	За видами продукції, робіт, послуг	Витрати на вироби, типові представники виробів, групи однорідних виробів, одноразові замовлення, валову, товарну, реалізовану продукцію
3	За видами витрат	Витрати за економічними елементами, витрати за статтями калькуляції
4	За способами перенесення вартості на продукцію	Витрати прямі, непрямі
5	За ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат	Витрати умовно-змінні, умовно-постійні
6	За календарними періодами	Витрати поточні, одноразові

Залежно від характеру та призначення виконуваних процесів виробництво поділяється на: основне, допоміжне і непромислове господарство. До основного виробництва належать, цехи, дільниці, що беруть безпосередньо участь у виготовленні продукції. Допоміжне виробництво призначене для обслуговування цехів основного виробництва: виконання робіт по ремонту основних фондів, забезпечення інструментом, запасними частинами для ремонту устаткування, різними видами енергії, транспортними та іншими послугами. До нього належать ремонтні цехи, експериментальні, енергетичні, транспортні та інші підрозділи.

Усі витрати на виробництво включаються до собівартості окремих видів продукції, робіт і послуг (у тому числі окремих виробів, виготовлених за індивідуальними замовленнями) чи груп однорідних виробів.

До прямих витрат належать витрати, пов'язані з виробництвом окремих видів продукції (на сировину, основні матеріали, покупні вироби і напівфабрикати тощо), які можуть бути безпосередньо включені до їх собівартості.

До непрямих витрат належать витрати, пов'язані з виробництвом кількох видів продукції (витрати на утримання та експлуатацію устаткування, загальновиробничі, загальногосподарські витрати), що включають до собівартості за допомогою спеціальних методів. Непрямі витрати утворюють комплексні статті калькуляції (тобто складаються з

витрат, що включають кілька елементів), які відрізняються за їх функціональною роллю у виробничому процесі.

До умовно-змінних витрат належать витрати, абсолютна величина яких зростає із збільшенням обсягу випуску продукції і зменшується із його зниженням. До умовно-змінних витрат належать витрати на сировину та матеріали, покупні комплектуючі вироби, напівфабрикати, технологічне паливо і енергію, на оплату праці працівників, зайнятим у виробництві продукції (робіт, послуг), з відрахуванням на соціальні заходи, а також інші витрати.

Умовно-постійні - це витрати, абсолютна величина яких із збільшенням (зменшенням) випуску продукції істотно, не змінюється. До умовно-постійних належать витрати, пов'язані з обслуговуванням і управлінням виробничою діяльністю цехів, а також витрати на забезпечення господарських потреб виробництва.

Витрати, що включаються до собівартості продукції (робіт, послуг), групуються за такими елементами: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи; амортизація основних фондів та нематеріальних активів; інші витрати. Це групування є єдиним для всієї промисловості.

1.2 Групування витрат за статтями калькуляції

Витрати, пов'язані з виробництвом і збутом (реалізацією) продукції (робіт, послуг), під час планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) групуються за статтями:

- матеріальні витрати (сировина та матеріали, покупні комплектуючі вироби, напівфабрикати, роботи і послуги виробничого характеру сторонніх підприємств та організацій; паливо і енергія на технологічні цілі; зворотні відходи (вираховуються);

- оплата праці (основна заробітна плата; додаткова заробітна плата);

- відрахування на соціальне страхування;
- медичне страхування;
- витрати на утримання та експлуатацію устаткування;
- інші виробничі витрати (МШП, витрати на відрядження, роз'їздний характер робіт, послуги зв'язку, тимчасова непрацездатність за рахунок підприємства).

До наведеної вище номенклатури статей калькуляції міністерства за погодженням з Мінекономіки, Мінфіном та Мінстатом можуть вносити зміни з урахуванням особливостей техніки, технології та організації виробництва галузі і питомої ваги окремих видів витрат у собівартості продукції, а також об'єднувати кілька типових статей калькуляції в одну або виділяти з однієї типової статті кілька статей калькуляції.

До прямих витрат належать витрати, пов'язані з використанням природної сировини, в частині відрахувань для покриття витрат на геологорозвідку, плата за деревину, продану на пні, та за воду, що вибирається з водогосподарських систем у межах затверджених лімітів, а також платежі за використання інших природних ресурсів.

Витрати за статтею калькуляції "Сировина та матеріали" включаються безпосередньо до собівартості окремих видів продукції та замовлень.

Витрати на покупні матеріали, що використовуються в процесі виробництва продукції (робіт, послуг) для забезпечення нормального технологічного процесу, віднесення яких безпосередньо до собівартості окремих видів продукції ускладнене, включається до собівартості продукції в такому порядку:

- а) встановлюються норми витрат цих матеріалів на кожний вид продукції;
- б) відповідно до встановлених норм витрат та цін матеріалів установлюються кошторисні ставки на одиницю продукції, які періодично переглядаються відповідно до зміни норм витрат матеріалів або цін;

в) фактичні витрати на зазначені матеріали включаються до собівартості окремих видів продукції, товарної продукції та незавершеного виробництва пропорційно до кошторисних ставок.

До статті калькуляції "Паливо і енергія на технологічні цілі" відносяться витрати на всі види палива й енергії (як одержані від сторонніх підприємств та організацій, так і виготовлені самим підприємством), що безпосередньо використовуються в процесі виробництва продукції.

Витрати на паливо та енергію на технологічні цілі відносяться безпосередньо до собівартості окремих видів продукції на основі Показань контрольно-вимірювальних приладів.

Витрати на паливо і енергію на технологічні цілі, віднесення яких безпосередньо до собівартості окремих, видів продукції ускладнене, включаються до собівартості продукції пропорційно до кошторисних ставок,

Витрати на покупну енергію складаються з витрат на її оплату за встановленими тарифами.

Витрати на власне виробництво електричної та інших видів енергії, а також на трансформацію та передачу придбаної енергії до місця її споживання включаються до собівартості продукції цих підприємств за собівартістю, крім тих випадків, коли виробництво електроенергії планується в складі продукції, що реалізується, та коли вона відпускається за встановленими тарифами.

Витрати палива й енергії на опалення виробничих приміщень, внутрішнє й зовнішнє освітлення та інші господарські потреби відображаються у загальновиробничих і загальногосподарських витратах, витрати палива й енергії на транспортні роботи, пов'язані з обслуговуванням виробництва, та на приведення в дію устаткування — у витратах на утримання та експлуатацію устаткування.

Витрати на сировину, матеріали, покупні комплектуючі вироби, напівфабрикати, паливо, енергію та інші матеріальні ресурси формуються виходячи з цін їх придбання, включаючи витрати на транспортування,

зберігання та доставку, які здійснюються сторонніми організаціями, матеріальних витрат, пов'язаних з транспортною доставкою (в тому числі вантажно-розвантажувальні роботи) матеріальних ресурсів транспортом і персоналом підприємства, втрат від нестачі матеріальних цінностей у дорозі в межах норм природного збитку.

До статті калькуляції “Заробітна плата” відносяться витрати на виплату основної та додаткової заробітної плати, обчисленої згідно з прийнятими підприємством системами оплати праці, у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників, зайнятих виробництвом продукції.

1.3 Політика управління витратами

Початок широкомасштабних процесів приватизації, акціонування, зростання кількості приватних фірм, розширення контактів з іноземними партнерами — все це породжує гостру необхідність оволодіння сучасними механізмами і методами фінансового аналізу.

Потреба вивчення внутрішнього і зовнішнього економічного середовища об'єктів господарювання, кон'юнктури ринку і його адаптивності, можливої конверсії капіталу та оцінки ступеня економічного ризику вносять суттєві зміни в методику й організацію аналітичних досліджень.

Формування ринкового механізму змінює характер аналітичних досліджень, розширює зону діагностики і пошуку. Їх результати повинні давати змогу швидкої адаптації до змін ринкової кон'юнктури, передбачати можливі зміни поведінки партнерів, уникати невиправданого ризику.

За сучасних умов не можна обмежуватися інформацією про встановлені на певний час економічні відносини. Велике значення має також інформація про еволюцію цих відносин, тривалішу динаміку економічного розвитку, які свідчать про стабільність, перспективність і надійність партнерства в усіх аспектах.

Ефективність аналітичного забезпечення фінансового менеджменту визначається сукупністю параметрів управління, які оцінюють за варіантами ба-гатокритеріальної оптимізації. Визначальними серед них є показники прибутковості, фінансової стабільності, економічного зростання, конкурентоспроможності тощо.

Стратегія управління витратами є однією з допоміжних стратегій управління діяльністю підприємства в цілому. Управління витратами передбачає:

Організація обліку витрат в цілому і за статтями витрат.

Аналіз витрат.

Нормування витрат.

На підставі загальних критеріїв господарювання в умовах ринку виробничу діяльність оцінюють з погляду досягнення максимальних фінансових результатів і економічної стабільності. Водночас фінансова діяльність, управління фінансовими ресурсами розглядаються через призму оптимізації виробництва, пошуку найвигідніших сфер підприємництва, раціонального маневрування грошовими потоками.

На основі Виробничої програми підрозділу і норм витрат ресурсів складається План витрат у складі показників кошторису (собівартості продукції, робіт) і планових калькуляцій. Планування витрат, як і їх фактичне формування, здійснюється знизу вгору, починаючи з місць витрат і центрів відповідальності. Закінчується цей процес складанням загального кошторису підприємства і визначенням собівартості продукції.

Критичний обсяг виконаних робіт, вище якого виробництво стає рентабельним, можна обчислити аналітично. Як видно з графіка на рис. 1, для критичної програми виробництва витрати і виручка від виконаних робіт рівні, тобто

$$N_{кр} \cdot C_{зм} + C_{пост} = Ц \cdot N_{кр} \quad (1)$$

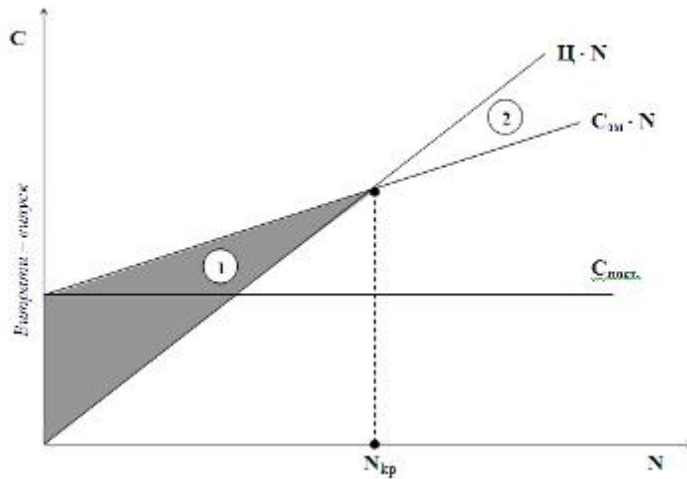

Рис. 1. Залежність витрат і прибутку підприємства від обсягу виконаних робіт: 1 - збитки; 2 - прибуток

Звідси:

$$N_{кр} = \frac{C_{пост.}}{Ц - C_{зм}} \quad (2)$$

де, $C_{зм}$ - змінні витрати на одиницю робіт;

$C_{пост.}$ - постійні витрати за розрахунковий період;

$Ц$ — ціна одиниці виконаних робіт.

1.4 Розрахунок витрат за техніко-економічними факторами (умовами)

Собівартість продуктів річних та квартальних планів визначається на основі розрахунків техніко-економічних факторів (умов), спричинених розвитком виробництва, зміною структури продукції, інвестиціями в оновлення основних фондів, впровадженням нових технологій, змінами в організації виробництва та умовами матеріально-технічного забезпечення

Під факторами розуміють технічні, економічні та інші причини у виробничо-господарській діяльності підприємства, наслідком яких є зміна абсолютної величини чи рівня витрат на виробництво одиниці продукції. За

допомогою економічних розрахунків дається кількісна оцінка впливу різних факторів на зміну рівня витрат, що склався в базовому році та величина витрат у планованому періоді.

Розрахунок собівартості за техніко-економічними факторами (умовами) здійснюється в такій послідовності:

а) розраховується собівартість товарної продукції планового року виходячи з планового рівня витрат базового року. При цьому з обсягу товарної продукції планованого року у вартісному виразі віднімається та її частина, приріст якої не пов'язаний із збільшенням фізичного обсягу продукції або витрат на виготовлення (приріст обсягу продукції, спричинений підвищенням середніх цін на продукцію, зростанням її випуску за рахунок поліпшення якості сировини, повнішим використанням комплексної сировини, одержанням продуктів з відходів без їх додаткової обробки);

б) розраховується зміна собівартості продукції (економія, перевитрати) у планованому році, зумовлена впливом техніко-економічних факторів. У розрахунках визначається вплив на величину і рівень витрат зміни виробничо-технічних та інших умов порівняно з умовами, прийнятими в розрахунках базового року. Собівартість може визначатися в цілому або за структурою витрат - за статтями, елементами;

в) від собівартості товарної продукції, розрахованої за рівнем витрат базового року, віднімається загальна сума (за всіма факторами) та визначається собівартість товарної продукції в цінах базового року та умовах планованого року;

г) визначається рівень витрат на одну гривню товарної продукції в планованому році та його зміна до витрат базового року;

д) вплив зміни цін на ресурси, що використовуються, та на продукцію, яка виготовляється, розглядаються як окремі фактори.

Якщо ціна на продукцію, що виготовляється, або послуги, що надаються змінюється, сума зміни цін додається або віднімається від вартості продукції, послуг в цінах базового періоду.

Зазначені суми зміни цін на сировину, матеріали, паливо, енергію, тарифів на перевезення та послуги, зміни норм амортизаційних відрахувань, сум витрат на оплату праці, норм відрахувань на соціальні заходи та інших умов, що впливають на рівень і склад собівартості порівняно з базовим періодом, також відповідно додаються або віднімаються від собівартості базового року.

На підприємствах перелік факторів може змінюватись і доповнюватись з урахуванням специфіки та умов виробництва

Частина витрат може змінюватись протягом року, але не пропорційно до зростання обсягу продукції, послуг. Такі витрати приводяться до умовно-постійних витрат, які визначаються за формулою

$$\text{Суб} = \text{Сп} - (\text{Сп} / \text{Тр} \times 100) \quad (3)$$

де, Суб - сума приведених умовно-постійних витрат базового року,

Сп - приріст витрат базового року, що змінюються непропорційно до зростання обсягу продукції, пов'язаний із збільшенням обсягів виробництва,

Тр - темп зростання обсягу виробництва в базовому році. у відсотках

Приріст витрат і обсягу виробництва визначається без нових виробництв, що впроваджуються протягом року

Відносна економія умовно-постійних витрат визначається за формулою

$$\text{Еуп} = \text{Ті} \times \text{Суб} / 100 \quad (4)$$

де, Еуп - економія умовно-постійних витрат,

Ті - темп приросту товарної продукції в планованому році порівняно з базовим роком, у відсотках,

Суб - сума приведених умовно-постійних витрат базового року

Капітальні вкладення, спрямовані на оновлення фондів, визначають основну частину їх вибуття з експлуатації, до якої додається зайве устаткування, що підлягає реалізації або списанню. Розрахунок включає як абсолютні зміни сум амортизаційних відрахувань, так і відносні зміни їх величини на одну гривню продукції

Цей розрахунок визначається за формулою

$$E_a = (A_p / T_p - A_b / T_b) \times T_p \times K \quad (5)$$

де, E_a - зміна суми амортизаційних відрахувань,

A_p і A_b - сума амортизаційних відрахувань у планованому і базовому роках,

T_p і T_b - обсяг товарної продукції у планованому і базовому роках,

K - коефіцієнт, який враховує величину амортизаційних відрахувань, що відносяться до собівартості продукції в базовому році

Зміна структури (номенклатури та асортименту) продукції є одним з найважливіших факторів зміни рівня витрат у багатноменклатурному виробництві.

Собівартість виробів, послуг визначається на основі калькуляції. При цьому із собівартості продукції, послуг виключаються витрати, пов'язані з підготовкою та освоєнням виробництва продукції, надання послуг. Вплив зміни структури продукції, послуг розраховується на підставі показників зміни витрат за такими статтями калькуляції:

матеріальні витрати;

витрати на оплату праці з відрахуваннями на державне соціальне страхування та обов'язкові страхові внески до Пенсійного фонду (соціальне страхування);

витрати на утримання та експлуатацію устаткування;

інші виробничі витрати;

позавиробничі (комерційні) витрати.

Вплив структурних змін у складі продукції, послуг на собівартість визначається за формулою:

$$E_c = (\sum C_b / T_p - \sum C_b / T_b) \times T_p / 100 \quad (6)$$

де, E_c - відносне зменшення (збільшення) витрат внаслідок структурних змін у складі продукції, послуг, у відсотках.

C_b - витрати на одну гривню продукції, послуг кожного виду.

T_p і T_b - товарна продукція, послуги кожного виду відповідно в планованому та базовому роках,

i - кількість видів продукції, послуг $i = 1, 2, 3, 4, 5, n$

Зміна технічного рівня виробництва виявляється в економії матеріальних та трудових витрат за напрямками:

- впровадження нової та удосконалення технології, що застосовується, механізації та автоматизації виробничих процесів;

- розширення масштабів застосування нової техніки, застосування нових видів сировини і матеріалів та поліпшення їх використання, зниження трудомісткості продукції;

- підвищення якості та удосконалення конструкцій і технічних характеристик виробів.

Сума економії від впровадження технічних заходів визначається за формулою:

$$E_{пв} = C_c - C_n \quad (7)$$

де, $E_{пв}$ - економія поточних витрат:

C_c - поточні витрати на річний обсяг виробництва продукції (робіт, послуг) до впровадження технічних заходів;

C_n - поточні витрати на річний обсяг виробництва продукції (робіт, послуг) після впровадження технічних заходів.

Економія від зниження матеріальних витрат визначається за формулою:

$$E_m = (N_o C_o - N_i C_i) \times K_i \quad (8)$$

де, E_m - економія від зменшення матеріальних витрат:

N_o і N_i - норма витрат сировини, матеріалів, палива, енергії на одиницю продукції відповідно до і після впровадження заходів;

C_o і C_i - ціна натуральної одиниці сировини, матеріалів, палива, енергії відповідно до і після впровадження заходів;

K_i - кількість одиниць продукції, що випускається з початку впровадження заходів до кінця планованого року.

Зміни технічного рівня виробництва виявляється також в економії трудових витрат за рахунок зниження трудомісткості виробництва одиниці продукції. Економія заробітної плати з вирахуваннями на соціальне страхування в результаті зниження трудомісткості виробництва одиниці продукції визначається за формулою:

$$E_z = [(T_o C_o - T_i C_i) \times (1 + B/100) \times (1 + \Gamma/100)] \times K_i \quad (9)$$

де, E_z - економія заробітної плати з вирахуваннями на соціальне страхування,

T_o і T_i - трудомісткість виробництва одиниці продукції, послуг в нормо-годинах до і після впровадження заходів;

C_o і C_i - середньогодинна тарифна ставка робітника до і після впровадження заходів;

B - середній відсоток додаткової заробітної плати для даної категорії робітників;

Γ - встановлені відсотки відрахувань на соціальне страхування;

K_i - кількість продукції, що виробляється, послуг, що виконуються, з початку впровадження заходів до кінця планованого року.

Збільшення обсягу товарної продукції в результаті застосування надбавок до ціни за підвищену якість продукції визначається за формулою:

$$ДТп=(Ц_i-Ц_0) \times K_i \quad (10)$$

де, ДТп - збільшення обсягу товарної продукції;

$Ц_0$ і $Ц_i$ - ціна до і після поліпшення якості;

K_i - кількість одиниць продукції поліпшеної якості, яку передбачається виготовити в планованому році.

Зміна організації виробництва та умов праці виявляється в економії витрат за напрямками:

- а) впровадження нових виробництв, цехів та агрегатів;
- б) спеціалізація та кооперування виробництва;
- в) зміни в організації та обслуговуванні виробництва і праці;
- г) зміни в організації управління виробництвом;
- д) зміни в умовах матеріально-технічного забезпечення;
- е) усунення зайвих витрат та збитків.

У розрахунках зміни витрат у результаті впровадження в дію нових виробництв, цехів та агрегатів, що мають вищий технічний рівень та кращі техніко-економічні показники (ліквідацію застарілих та малоефективних), різниця у витратах визначається за формулою:

$$Ев=(C_i-C_0/100)T_i \quad (11)$$

де, Ев - економія витрат у результаті впровадження нових виробництв, цехів, агрегатів:

C_i - витрати на одну гривню товарної продукції нових виробництв, цехів, агрегатів;

C_0 - середні витрати на одну гривню товарної продукції в базовому році;

T_i - обсяг товарної продукції нових виробництв, цехів, агрегатів.

Вплив впровадження в дію нових виробництв, цехів, агрегатів розраховується за повним переліком витрат (постійних та змінних), що включаються до собівартості продукції. Одночасно враховується також можливе перебільшення середніх витрат у період освоєння проектних потужностей нових виробництв. Пов'язані з цим додаткові витрати визначаються кошторисом витрат, пов'язаних з підготовкою та освоєнням виробництва продукції, пускових витрат та розрахунком собівартості за цими витратами протягом строку його освоєння.

Вплив на собівартість продукції впровадження заходів спеціалізації та кооперування виробництва (передача виробництва окремих вузлів, деталей, лиття, штампування та інших напівфабрикатів на інші підприємства, кооперативи, малі підприємства, орендні колективи) визначається за формулою:

$$E_c = (C - Ц) \times K_i \quad (12)$$

де, E_c - сума економії собівартості продукції від впровадження заходів спеціалізації та кооперування виробництва;

C - виробнича собівартість або витрати на комплектуючі вироби, напівфабрикати, що передаються для виробництва іншим підприємствам;

$Ц$ - ціна, за якою комплектуючі вироби, напівфабрикати поставляються виробником,

K_i - кількість комплектуючих виробів, напівфабрикатів, що будуть одержані від спеціалізації та кооперування до кінця планованого періоду.

Розділ 2. Формування витрат на виробництво та їх вплив на фінансово-господарську діяльність ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи”

2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика та оцінка фінансового стану підприємства

Державне акціонерне товариство “Придніпровські магістральні нафтопроводи” засноване в 1966 році і на даному етапі – це 18 сучасних нафтоперекачувальних станцій, 5 резервуарних парків, 7 автоматизованих вузлів обліку нафти.

До складу Сумського районного нафтопровідного управління, яке стало базою переддипломної практики та об’єктом дослідження дипломної роботи, входить:

база виробничого обслуговування;

цех технологічного транспорту та спецтехніки;

лінійна виробничо-диспетчерська станція “Глинсько-Розбишівська”;

нафтоперекачувальна станція “Головашівка”;

нафтоперекачувальна станція “Гнідинці”;

приймально-здавальний пункт “Нікольське”;

дільниця по виробництву гідрофобного сорбенту “Перлина”.

Підприємство займається будівництвом, реконструкцією, капітальним та поточним ремонтом нафтопроводів, а також діяльністю, що не суперечить чинному законодавству.

Кризовий стан економіки України, громіздка матеріально-технічна база ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи” і недостатність власних обігових коштів призвели до того, що підприємство за порівняно короткий термін (із 2002 до 2007 року) опинилося у важкому фінансовому стані.

До основних напрямів фінансової стабілізації ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи” належить зменшення витратомісткості обігу. Оптимізація витрат, зведення їх до економічно виправданого мінімуму

сприяє зростанню рентабельності, підвищує фінансову стійкість. Тому ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи” необхідно налагодити економічно обґрунтоване планування витрат, збалансувати витрати з прогнозованими доходами із таким розрахунком, щоб підприємство отримувало прибуток. Одночасно слід налагодити постійний контроль за дотриманням кошторису витрат, шукати шляхи можливого зниження рівня витрат.

Господарська діяльність підприємства нерозривно зв'язана з його фінансовою діяльністю. Підприємство фінансується за рахунок коштів держави та планує всі напрямки своїх витрат відповідно до виробничих планів, розпоряджається наявними фінансовими ресурсами.

Таблиця 2.1 Аналіз активу та пасиву балансу на 01.01.2010 року

	Абсолютні величини, тис грн		Питома вага, %		Зміни (+; -)			
	на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року	в абсолютних величинах	в питомій вазі	в % до початку року	в % змін підсумку балансу
АКТИВ								
1. Необоротні активи	43201	39666	90,07	87,92	-3535	-2,15	91,8	124,0
2. Оборотні активи	4754	5256	9,91	11,65	502	1,74	110,6	-17,6
3. Витрати майбутніх періодів	10	193	0,02	0,43	183	0,41	1930,0	-6,4
4. Баланс	47965	45115	100	100	-2850	0	94,1	100,0
ПАСИВ								
1. Власний капітал	0	0	0	0	0	0		0
3. Довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	0	0		0
4. Поточні зобов'язання	47965	45115	100,0	100,0	-2850	0	94,1	100,0
Баланс	47965	45115	100	100	-2850	0	94,1	100

Як бачимо з таблиці 2.1, ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи” не має власного капіталу, що пов'язано зі специфікою його

діяльності. ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи” є державним підприємством і кошти отримує з державного бюджету.

За аналізує мий період спостерігається зменшення валюти балансу на 2850 тис. грн. Це, насамперед, пов’язано зі зниженням вартості основних засобів, оскільки вони займають найбільшу питому вагу в активі підприємства – майже 90 %. Позитивним є зменшення поточних зобов’язань.

Таблиця 2.2

Елементи операційних витрат ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи”

Найменування показника	Код рядку	Періоди			Відхилення	Динаміка
		2007	2008	2009		
Матеріальні затрати	230	1460	3846	4696	+ 3236	321,6
Витрати на оплату труда	240	6169	8695	9980	+ 3811	161,8
Відрахування на соціальні заходи	250	1804	2557	3105	+ 1301	172,1
Амортизація	260	3910	5303	6695	+ 2785	171,2
Інші операційні витрати	270	12822	13884	13483	+ 661	105,2
Разом	280	26165	34285	37959	+ 11794	145,1

За аналізуємий період спостерігаємо зростання витрат по всіх статтях. Але це є негативним, оскільки обсяги виконуваних робіт залишилися на рівні попереднього року. Тобто, сталося зростання собівартості робіт.

2.2 Аналіз динаміки виконання плану за показниками собівартості послуг

Одним з найважливіших розділів плану роботи підприємства є складений за економічними елементами кошторис витрат. Цей кошторис і звітні дані про витрати дають змогу оцінити динаміку структури витрат, зміну матеріалоемності і трудомісткості послуг порівняно із запланованими показниками і за часом; вони також служать базою для аналізу оборотності фінансових ресурсів, вкладених у сировину, матеріали, інші оборотні активи,

ефективності організації процесу матеріально-технічного забезпечення підприємства.

У табл. 2.3 наведені дані про фактичні і планові витрати за звітний рік за елементами витрат (тис. грн.).

Таблиця 2.3

Витрати ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи”

Елемент витрат	За планом		Фактично		Відхилення	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	в сумі, тис. грн	в питомій вазі, %
Матеріальні витрати (за вирахуванням вартості відходів, що повертаються)	10286	48,5	10581,7	53	+ 295,7	+ 4,5
Амортизація основних засобів і нематеріальних активів	2155,4	10,2	1887	9,5	-268,4	-0,7
Витрати на оплату праці	5201,4	24,5	4652,8	23,3	-548,6	-1,2
Відрахування на соціальні заходи	2470,7	11,6	2210,1	11,1	-260,6	-0,5
Інші витрати	1112,5	5,2	630,5	3,1	-482	-2,1
Виробнича собівартість товарної продукції	21226	100	20062,3	100	-1263,9	-

Аналіз показників цієї таблиці дає підставу для таких висновків:

- по-перше, скорочення витрат проти планових показників на 6,0 % (на суму 1243,7 грн.) при зменшенні обсягу наданих послуг у вартісному вираженні на 12,6 % свідчить про відносне зростання витрат, що і знаходить відображення у показнику витрат на одну гривню наданих послуг;

- по-друге, структура витрат порівняно з плановими показниками суттєво зрушилася у бік зростання питомої ваги матеріальних витрат, тобто матеріалоемності за незначного зменшення питомої ваги витрат, пов'язаних з оплатою праці, і всіх інших витрат. При цьому слід мати на увазі, що характер змін питомої ваги витрат у бік зменшення далеко не завжди свідчить про певні позитивні процеси в економіці підприємства. Так, на підприємстві, що аналізується, досить суттєве зниження питомої ваги амортизаційних відрахувань на повне відтворення основних засобів стало

результатом значного невиконання планів введення в дію основних засобів і графіків проведення робіт з їх модернізації та реконструкції.

Для аналізу характеру змін у сумі витрат за позицією “інші витрати” у табл. 2.4 наводиться розшифровка складу цих витрат за звітний рік (тис. грн.).

Таблиця 2.4

Витрати по статті “Інші витрати” ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи”

Вид витрат	Сума витрат тис. грн		Відхилення, тис. грн
	за планом	фактично	
На відрядження	53,7	73,3	+ 19,6
Проценти за кредити	703,6	518,8	- 184,8
Оплата послуг сторонніх організацій	220,0	25,2	- 194,8
Місцеві податки за рахунок собівартості	12, 6	9,2	- 3,4
Вивізне (експортне) мито	95,0		- 95,0
Інші витрати	27,6	4,0	- 23,6
Разом	1112,5	630,5	- 482,0

Аналіз наведених видів витрат показує, що за всіма з них (за винятком витрат на відрядження) фактично витрачено коштів набагато менше, ніж планувалося.

2.3 Аналіз собівартості за калькуляційними статтями витрат

Важливим аспектом оцінки результатів роботи підприємства, спрямованої на мінімізацію витрат, є аналіз собівартості за калькуляційними статтями витрат. Саме такий аналіз дає змогу визначити конкретні напрямки подальшого пошуку резервів зниження собівартості продукції та виконаних робіт або виконаних послуг.

Таблиця 2.5

Структура калькуляційних статей собівартості ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи”.

Стаття витрат	Планова собівартість планового обсягу послуг	Фактично випущена товарна продукція		Економія(-), / Перевитрати(+)	
		За плановою собівартістю	За фактичною собівартістю	сума	% до підсумку
1	2	3	4	5	6
Сировина і матеріали	4525,6	4285,9	4576,5	+290,6	+1,48
Послуги сторонніх організацій виробничого характеру, паливо та енергія на технологічні цілі	4241,0	3824,9	3870,0	+45,1	+0,23
Разом прямих матеріальних витрат	8766,6	8110,8	8446,5	+335,7	+1,71
Основна заробітна плата основних виробничих робітників	2603,9	2071,4	2144,8	+73,7	0,38
Додаткова заробітна плата основних виробничих робітників	650,0	567,0	712,2	+145,2	0,74
Відрахування на соціальні заходи, пов'язані з виплатою заробітної плати основним виробничим робітникам	1545,7	1253,2	1357,1	+103,9	0,53
Разом прямої заробітної плати основних виробничих робітників з відрахуванням	4799,6	3891,6	4214,1	+322,8	+1,64
Витрати на утримання й експлуатацію устаткування	2589,2	2400,5	2614,9	+114,4	+0,58
Загальновиробничі витрати	2810,6	2810,6	2686,5	-124,1	-0,63
Загальногосподарські витрати	2130,0	2130,0	1725,7	-406,3	-2,07
Разом витрати на обслуговування виробництва та управління	7529,3	7441,1	7025,1	-416,0	-2,12
Роз'їздний характер робіт	-	-	230,4	+230,4	+1,17
Інші виробничі витрати	130,0	48,5	46,2	-2,3	-0,01
Виробнича собівартість	21226,0	19492,0	20062,3	+470,3	+2,40

послуг					
Позавиробничі витрати	146,0	136,0	142,7	+6,7	+0,03
Повна собівартість послуг	21372,0	19628,0	20105,0	+477,0	+2,43

У графі 3 цієї таблиці, складеної за даними ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи” за звітний рік, планові величини витрат за всіма статтями перераховані на фактичний обсяг послуг: за прямими матеріальними і трудовими витратами - згідно з плановими калькуляціями на конкретні види робіт; за комплексними статтями витрат на обслуговування виробництва і управління - згідно з порядком, описаним далі; за іншими витратами - шляхом коригування планової суми витрат на процент виконання плану з фізичного (без урахування зміни цін) обсягу виконаних робіт, який у звітному році на цьому підприємстві становив 93,2 %. Такий прийом дає змогу аналізувати відхилення фактичних витрат з будь-якої із статей на зіставній базі.

Дані табл. 2.5 свідчать про те, що підприємству не вдалося втримати витрати на запланованому рівні (перевитрати становили 477 тис. грн., або 2,43 % планових витрат) головним чином через понадпланові витрати сировини і матеріалів, перевитрату видатків, пов'язаних з оплатою праці основних виробничих робітників, а також через наявність роз'їздного характеру робіт.

Невиконання накреслень щодо зниження трудомісткості робіт призводить до перевитрат і збільшення собівартості робіт. Сума перевищення собівартості робіт через невиконання запланованого зниження технологічної трудомісткості (АС) для ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи” становить:

$$3299,2 \cdot 0,65 \cdot 5,70 : 100 \cdot 1,475 = 180,3 \text{ тис. грн.}$$

За звітний рік на підприємстві, що аналізується, мали місце незаплановані витрати заробітної плати робітників, наведені у табл. 2.6.

Отже, за категорією основних виробничих робітників недоліки в організації виробничого процесу протягом року призвели до збільшення

собівартості продукції через непродуктивні виплати заробітної плати (і нарахувань на неї) у сумі $290,8 - 1,475 = 428,9$ тис. грн., що становить 2,13% повної собівартості виробленої продукції. Всього ж непродуктивні виплати заробітної плати за рік (з нарахуваннями) становили $423,1 \cdot 1,475 = 624,1$ тис. грн. (3,1 % повної собівартості робіт).

Таблиця 2.6

Незплановані витрати заробітної плати ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи”

Вид заробітної плати	Всього, тис. грн.	У тому числі виплачено основним виробничим робітникам, тис. грн.
Оплата цілоденних і внутрішньозмінних простоїв не з вини робітників	170,4	114,5
Доплати за роботу у понад -нормований час	82,7	69,4
Доплати за зміну умов праці і до середнього заробітку	170,0	106,9
Разом	423,1	290,8

Аналіз витрат на заробітну плату основних виробничих робітників з урахуванням показників плану щодо зниження технологічної трудомісткості робіт і з виділенням непродуктивних витрат може виявити не досить високий рівень планування цієї статті собівартості. Зокрема, за звітними даними ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи” загальна сума перевитрати за цією статтею з нарахуваннями - 322,8 тис. грн., в той час як лише непродуктивні витрати заробітної плати (через простої, залучення робітників до понаднормових робіт тощо) становили за рік (з нарахуваннями) 428,9 тис. грн. Таким чином, план у цій частині не тільки не пов'язаний із завданням щодо зниження трудомісткості, а й “узаконює” частину вказаних непродуктивних витрат заробітної плати.

Представлені в табл. 2.6 розрахунки свідчать, що ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи” має резерви для подальшого зниження цих витрат, загальна сума якого становить:

200,9 + 34,7 + 23,0 = 258,6 тис. грн.

Таблиця 2.6

Витрати на утримання та експлуатацію устаткування ДАТ
“Придніпровські магістральні нафтопроводи”, тис. грн

Стаття витрат	За планом	Коефіцієнт залежності	План, перерахований на фактичний обсяг і коефіцієнт залежності	Фактично	Відхилення (гр.5 – гр.2)	У тому числі за рахунок	
						Зміни обсягу робіт (гр.4-гр.2)	відхилення коштористих норм (гр.5-гр.4)
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Амортизація устаткування і транспортних засобів	1057,0	0	1057,0	954,7	-102,3		-102,3
2. Витрати на експлуатацію	791,2	1	737,4	938,3	+147,1	-53,8	+200,9
3. Ремонти та інші витрати на поліпшення устаткування і транспортних засобів	455,0	0,5	439,5	397,6	-57,4	-15,5	-41,9
4. Внутрішньовиробниче переміщення вантажів	153,0	1	142,6	177,3	+24,3	-10,4	+34,7
5. Знос малоцінних і швидкозношуваних інструментів та пристроїв	133,0	1	124,0	147,0	+14,0	-9,0	+23,0
Разом	2589,2	X	2500,5	2614,9	+25,7	-88,7	+114,4

При аналізі загальновиробничих і загальногосподарських витрат враховуємо, що вони фактично не залежать від обсягу робіт. Тому в основу висновків про стан цих витрат та їх вплив на собівартість покладено зіставлення планових і звітних показників про видатки за окремими статтями. Загальновиробничі витрати підприємства, що аналізується, за звітний рік наведено у табл. 2.6.

За звітний рік підприємство скоротило витрати на загальновиробничі потреби на 124,1 тис. грн., проте економії досягнуто головним чином за статтею “Амортизація виробничих будівель, споруд”, що відображає лише невиконання підприємством плану з введення в дію виробничих

потужностей. За статтями, пов'язаними з оплатою праці керівників і спеціалістів, економія становила лише 1,8 % запланованого фонду при невиконанні річного плану з обсягу виконаних робіт на 6,8 %, а це значить, що за рахунок перевитрат за цим напрямком підприємство збільшило витрати на одну гривню виконаних робіт.

Розділ 3. Шляхи вдосконалення формування витрат на підприємстві

3.1 Виявлення внутрішніх резервів економії матеріальних і паливно-енергетичних ресурсів

Важливий елемент системного аналізу й ефективного управління ресурсами - виявлення внутрішніх резервів їх економії. В умовах багатостадійного виробництва виникає необхідність оцінити структуру та динаміку витрат. Системний аналіз передбачає комплексний підхід і перевірку зіставності результатів. Інакше кажучи, потрібен повний облік прямих та зв'язаних затрат по всьому технологічному ланцюжку даного комплексу. Це вимагає розрахунку питомих коефіцієнтів комплексних (наскрізних) витрат на одержання як проміжних, так і кінцевих результатів діяльності.

Наявність наскрізних витрат дає змогу розрахувати енерго- і матеріаломісткість, фондо- і трудомісткість, приведені затрати й економічну ефективність виробництва.

Основою розрахунку наскрізних затрат комплексу є матричні моделі, що являють собою систему рівнянь виробництва та споживання ресурсів даним технологічним комплексом.

Одержані наскрізні витрати та їхня структура порівнювались із середньогалузевими для України, Росії і західних країн. Особливий інтерес становить порівняння галузевих витрат щодо основних складових палива, які визначають технологічну ефективність такого роду виробництва. Порівняння питомих витрат сировини, палива і напівфабрикатів з такими в передових країнах показує, що в Україні вони вищі. Це свідчить про істотні внутрішні резерви економії сировини, палива (насамперед, природного газу), які поки що недостатньо використовуються в цільових програмах та проектах. Основною причиною істотних втрат сировини, палива й енергії є

незадовільна технологічна ефективність виробництва, зумовлена багатьма факторами. Серед них вирізняються такі:

- 1) недостатні обсяги впровадження новітньої технології;
- 2) нераціональне використання сировини. Трапляються істотні втрати ресурсів;
- 3) нераціональне використання технологічного палива через застарілу технологію.

Крім того, істотно впливають на технологічну ефективність і виробничу собівартість рівень заготівельних цін на сировину, паливо, енергію, змінне устаткування. В умовах переходу до ринкових відносин такі ціни значно зросли через недостатню внутрігалузеву кооперацію та відомчий монополізм на послуги транспорту, систем електропостачання, ремонтних організацій.

Особливий інтерес становить оцінка внутрішніх резервів економії сировини і палива. Порівняння наскрізних витрат показує, що у нас є істотні внутрішні резерви економії сировини та палива, які необхідно використати, в першу чергу, як джерело поповнення оборотних засобів і нагромадження фондів розвитку виробництва для наступної його реконструкції та модернізації. Очікуване зниження виробничої собівартості і річних витрат виробництва за рахунок цих факторів оцінюється в 10–12 % на рік.

Оцінка наскрізних витрат у вартісному вираженні дає змогу визначити величину внутрішніх резервів економії конкретних видів матеріальних ресурсів і палива для технологічного комплексу.

Порівняння наскрізних витрат технологічного палива в країнах СНД і розвинутих країнах (США, Японія) показує, що у нас є величезні невикористані можливості.

Програмно-цільова мобілізація цих резервів вимагає повного обліку не тільки прямих, а й пов'язаних витрат. Цим вимогам відповідає математичний апарат міжгалузевого балансу, який дозволяє враховувати і планувати наскрізні (прямі та спряжені) витрати ресурсів. Облік наскрізних витрат дає

зможу обґрунтувати повну економію ресурсів у разі впровадження нової технології (або реконструкції) і, таким чином, поліпшити якість інноваційних та цільових програм. Розрахунок наскрізних витрат базується на стандартних програмах ПЕОМ і не вимагає додаткової інформації або капітальних вкладень. Формування та аналіз цих показників доцільно зосередити в підрозділах технічних та енергетичних відділів і управлінь.

З метою більш повного виявлення внутрішньовиробничих резервів зниження собівартості калькуляційні статті доцільно згрупувати в однорідні за економічним змістом та методикою аналізу групи: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці та комплексні витрати.

З метою пошуку резервів економії витрат на виробництво поглибленому аналізу треба піддавати саме ті статті собівартості, з яких допущені перевитрати. Втім, якщо за тією чи іншою статтею витрат визначилася економія проти запланованих, це далеко не завжди свідчить про відсутність резервів подальшої економії відповідних витрат.

До прямих матеріальних витрат належать такі статті:

сировина і основні матеріали;

зворотні відходи (вираховуються);

супутня продукція (вираховується);

допоміжні матеріали, паливо і енергія на технологічні цілі.

Вплив зміни обсягу наданих послуг на зміну прямих матеріальних витрат визначають множенням планової (розрахункової) суми матеріальних витрат на відсоток перевиконання плану з обсягу наданих послуг.

Для визначення впливу зміни структури на зміну матеріальних витрат необхідно із суми матеріальних витрат, розрахованих за плановими нормами на фактичний обсяг наданих послуг, вираховувати розрахункові матеріальні витрати та величину впливу зміни обсягу.

3.2 Вдосконалення формування витрат виробництва в ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи”

Фінансова-господарська діяльність підприємства, що фінансується з державного бюджету, характеризується низкою особливостей.

Мета діяльності ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи” - не отримання прибутку, а надання послуг, які не є носіями матеріальної субстанції і не оприбутковуються на склад. Тут відсутні поняття виробничого браку і зіставлення здійснених витрат з отриманими результатами (за аналогією з галузями матеріального виробництва). Отримання негативного результату діяльності ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи” може розглядатися також як результат.

Відображаючи рівень витрат на виробництво, собівартість комплексно характеризує ступінь використання усіх ресурсів підприємства, а значить, і рівень техніки, технології та організації виробництва. Чим краще працює підприємство, інтенсивніше використовує виробничі ресурси, успішніше удосконалює техніку, технологію і організацію виробництва, тим нижча собівартість продукції. Тому собівартість є одним з важливих показників ефективності діяльності підприємства.

При обчисленні собівартості виконаних робіт важливе значення має визначення складу витрат, які в неї включаються. Питання про склад витрат, які включаються у собівартість, є питання їх розмежування між джерелами відшкодування. Загальний принцип цього розмежування полягає в тому, що через собівартість повинні відшкодовуватися витрати підприємства, що забезпечують просте відтворення усіх факторів виробництва; предметів, засобів праці, робочої сили і природних ресурсів. Відповідно до цього у собівартість продукції включаються витрати на:

- виробництво, включаючи витрати на сировину, матеріали, енергію, амортизацію основних фондів, оплату праці персоналу;
- обслуговування виробничого процесу і управління ним;

розвідку, використання і охорону природних ресурсів (витрати на геологорозвідувальні роботи, плата за воду, охорону повітряного, водного басейнів);

набір і підготовку кадрів;

поточну раціоналізацію виробництва (удосконалення технології, організації виробництва, праці, підвищення якості продукції), крім капітальних витрат.

Треба мати на увазі, що з різних причин на практиці повної відповідності між дійсними витратами на виробництво і собівартістю продукції не існує. Так, згідно з встановленим порядком не включаються у собівартість, а відшкодовуються за рахунок прибутку або інших джерел витрати на підготовку і освоєння нової продукції. Разом з тим є витрати, які включаються у собівартість продукції, але не мають прямого зв'язку з виробництвом. До них в ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи” належать оплата часу виконання державних обов'язків працівниками підприємства, скорочення робочого дня матерів, які мають дітей віком до одного року тощо.

Непродуктивні витрати підприємства, пов'язані з виробничою діяльністю (псування матеріалів, простої тощо), включаються у фактичну собівартість, а втрати від порушення договорів з іншими підприємствами і організаціями (штрафні санкції) відшкодовуються за рахунок прибутку чи інших джерел.

Склад витрат, які включаються у собівартість, не є незмінним. Вони можуть дещо змінюватися з різних практичних міркувань. Але загальною тенденцією таких змін повинно бути повніше відображення у собівартості дійсних витрат на виробництво продукції.

Слід відрізняти витрати загальні й на одиницю продукції або виконаних робіт. Загальні витрати — це витрати на весь обсяг робіт за певний період. Ця сума залежить від тривалості періоду і кількості виготовленої продукції або виконаних робіт. На даному етапі виникають

труднощі, враховуючи специфіку діяльності ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи”. Витрати на одиницю продукції обчислюються як середні за певний період, якщо продукція виготовляється постійно або серіями. В ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи” ж виконані роботи залежать від багатьох чинників, насамперед, які не залежать від підприємства.

Оскільки витрати є функцією обсягу виробництва з певною еластичністю, на наш погляд, в даному випадку доцільно використовувати поняття граничних витрат, які характеризують їх приріст на одиницю приросту обсягу виконаних робіт.

Якщо загальні витрати виразити певною функцією обсягу виконаних робіт, то граничний їх рівень є першою похідною цієї функції. Це витрати на останню гривню за часом виконання робіт. Показник граничних витрат можна використовувати при аналізі доцільності зміни обсягу виконуваних робіт.

Доцільно, на наш погляд, визначити та проаналізувати динаміку непропорційних витрат, поділяючи їх на прогресуючі та дегресуючі. Тобто ті, які зростають більшою мірою, ніж обсяг виробництва (прогресуючі витрати). Вони виникають тоді, коли збільшення обсягу виробництва вимагає більших витрат на одиницю продукції. Це, наприклад, витрати на відрядно-прогресивну оплату праці яка в повній мірі використовується в ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи”, додаткові рекламні. Дегресуючі витрати зростають менше, ніж обсяг виробництва. До них належить широке коло витрат на експлуатацію машин і устаткування, ремонт, інструмент тощо.

Висновки

Таким чином, під час написання роботи були поглибленні і закріпленні теоретичні знання, набутті практичні навички з обраної теми дослідження.

Ознайомившись з методологічними принципами визнання та оцінки витрат виробництва в першому розділі роботи, ми можемо зробити висновки.

Дані про витрати використовуються для оцінки та аналізу виконання планових показників, визначення результатів діяльності структурних підрозділів та підприємств в цілому, фактичної ефективності організаційно-технічних заходів, спрямованих на розвиток та удосконалення виробництва, для планово-економічних та аналітичних розрахунків.

У зв'язку з цим повинно бути забезпечене повне зіставлення планових та звітних даних щодо складу і класифікації витрат, об'єктів і одиниць калькулювання, методів розподілу витрат за планованими (звітними) періодами.

Дія окремих чинників на зміну витрат стосується окремих видів, згрупованих у відповідності з економічним змістом за певними ознаками.

З цієї точки зору усі витрати поділяються на групи контрольованих та неконтрольованих витрат.

Можливість регулювання рівня собівартості полягає у зміні так званих постійних та змінних витрат. Кожен з цих видів витрат по різному впливає на зміну собівартості, адже показники ефективності знаходяться у функціональному зв'язку з постійними витратами і у кореляційному зі змінними.

На основі даних попереднього аналізу можливо розробити систему управління, яка передбачає ряд пов'язаних заходів, серед яких мають бути організаційні, виробничі, економічні, інвестиційні, зовнішньоекономічні, соціальні, екологічні тощо. Особливо в ситуації, що склалася в ДАТ “Придніпровські магістральні нафтопроводи” необхідно виділити такі напрями управління:

- спеціальний аналіз співвідношення боргових зобов'язань;
- розробка і виконання програми ненарощування боргів;
- розробка й здійснення програми погашення боргів;
- розробка і проведення змін виробництва, спрямованих на зниження витрат;
- розробка та здійснення програми залучення інвестицій;
- розробка і здійснення реструктуризації підприємства.

Список використаної літератури

1. Атрохимович Г. П., Комаров В. И. Економіка підприємств в умовах госпрозрахунку. М. Агропромвидат 2000—254 с.
2. Акиненко А. Ф., Ширімет А. Д., Облік калькулювання і аналіз собівартості продукції — МГУ, 2004 – 269 с.
3. Буфатіна І. Особливості обліку витрат за Національними стандартами.// Все про бухгалтерський облік – 2000. - № 14. с. 27
4. Білик М. Державні підприємства як об'єкт фінансового управління в умовах переходу до ринкової економіки// Український журнал “Економіст”. - 2009. -№1
5. Горфинкель В.Я. Экономика предприятия: Учебник. – М.:, 2006. – 367 с.
6. Ейсан Нікбахт, Анджеліко Гроппеллі. Фінанси – К: “Основи”, - 2003.
7. Замков О.О., Толстопятенко А.В., Черемных Ю.Н.. Математические методы в экономике. - М: ДИС, - 2007.
8. Житна І. П. Нескреба А. М. Економічний аналіз господарської діяльності підприємства. – Київ. Вища школа 2002, 190 с.
9. Калина А.В. та ін. Сучасний економічний аналіз і прогнозування: Посібник. – К.:, 2007. –272 с.
10. Качтарик Я.Д. Ефективність формування фінансових ресурсів підприємства: //Фінанси України. – 2009. -№10. – С. 138-140.
11. Кобилянська О. Облік валових витрат і валових доходів // Все про бухгалтерський облік – 2007. - № 6. с. 6-9
12. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. - М.: Финансы и статистика, 2006.
13. Кондратьева А. Проблемы анализа финансового состояния предприятий в условиях переходной экономики: // персонал – спецвыпуск. – 2008. –С. 177-182.

14. Кондратьев О.В. Оцінка фінансової стійкості підприємств та її показники: // Фінанси України. – 2006. - №11. – С. 66-69.
15. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия: проблемы, концепции и методы. М.: Финансы, 2007.
16. Криворучко М.И., Петровський В.В. Облік та аналіз фінансових активів. – К: “Феникс”, - 2007.
17. Мельничук Г. М. Аналіз господарської діяльності в промисловості. Підручник – К. Вища школа 2000 – т 318 с.
18. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій. Затв. Наказом Агенства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 21 березня 2007 р., №37.
19. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: Підручник. –в 2 т. – К., 2005. – 400 с.
20. Родионова В.М., Федотова М.А. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции. – М.: Финансы и статистика, - 2003.
21. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: 4-е изд., перераб. и доп. – Минск: ООО "Новое знание", 2000
22. Семенець І. В. Визначення фінансових результатів діяльності підприємства: // Фінанси України. – 2009. - №9. – С. 44-48.
23. Соколова Л.М. и др. Критерии оценки финансового состояния предприятий: // Бизнес-информ. – 2006. - №10. – С. 45-48
24. Стоянова и др. Финансовый менеджмент. Учебное пособие. М.: Перспектива, 2003.
25. Шеремет А.Д., Сейфулин Р.С. Методика финансового анализа М.: Инфра-М, 2006.
26. Шим Дж., Сигел Дж. Методы управления стоимостью и анализ затрат. – М.: Филин, 2006.
27. Фінанси підприємств за редакцією кандидата економічних наук, професора А.М.Поддєрьогіна.- Київ, 2000.

28. Церетелі Л. Проблемні питання реалізації товарів, продукції, послуг.
“Все про бухгалтерський облік”; 2007; № 67.